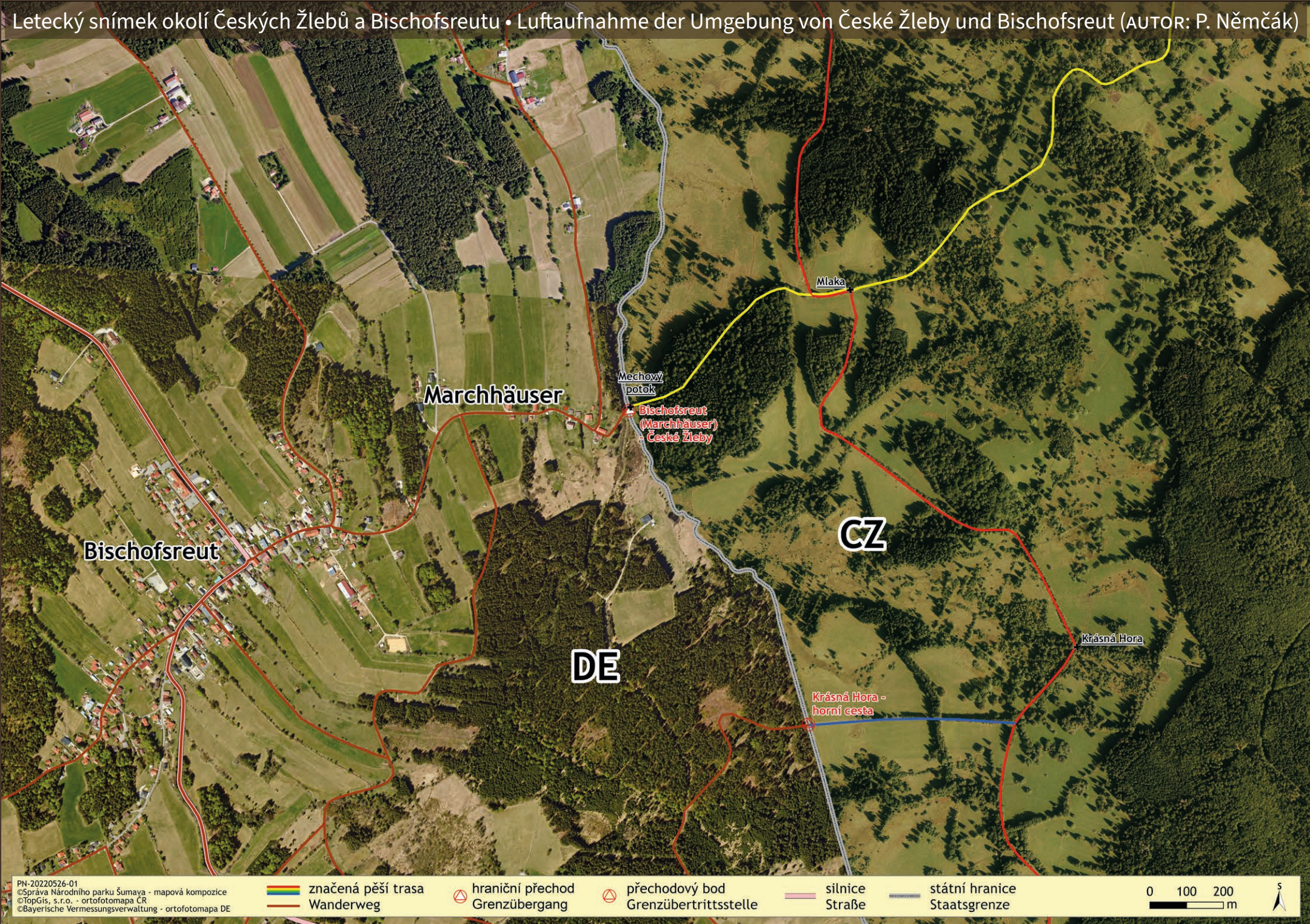

Hospodaření na české a bavorské straně Šumavy

Česká a bavorská strana Šumavy se v mnoha ohledech podobají, avšak z přírodovědného hlediska tu nalezneme i významné odlišnosti. Ty jsou často zapříčiněny různým způsobem hospodaření, zejména od poválečného období. Zatímco na bavorské straně hospodaření pokračovalo bez přerušení, na české straně proběhlo vysídlení obyvatel z pohraničního pásma, obce a osady mizely a s nimi bylo upouštěno od péče o krajinu. Vytratila se vazba hospodáře k půdě. Celé enklávy dříve obdělávané půdy, luk a pastvin byly ponechány ladem a časem zarostly lesem, nebo v případě mokřých luk přerostly konkurenčně silnými ostrícemi, vrbami a podobně. Druhy, jimž prospívala tvrdá, pečlivá a soustavná práce místních obyvatel v nelesní krajině, začaly mizet, v lepším případě se „jen“ zmenšil počet jejich lokalit. Naproti tomu, na bavorské straně byla zemědělská činnost intenzifikována, přibýlo používání hnojiv a mechanizace. To mělo za následek ubývání druhové rozmanitosti a ústup druhů vázaných na živinami chudé půdy. Ty měly na české straně více vhodných míst do té doby, než bezlesí zarostlo náletovými dřevinami.

Po znovupřístupnění hraničního pásma bylo na některých místech znovu zavedeno hospodaření a louky a pastviny byly postupně obnovovány. Mnoho lokalit je udržováno především z ochranných důvodů, tak aby byla zachována krajinná mozaika lesa a otevřených ploch vyhovující mnoha druhům rostlin i živočichů.

Na této vyhlídce je dobře vidět, jak lidská činnost formuje ráz krajiny a jak rychlý může být návrat přírody, ponechá-li se po nějaký čas bez lidských zásahů. Jsou místa, kde je návrat divočiny žádoucí, ale jsou i místa, která pokračující úspěchy ochuzuje o původní druhovou pestrost. Nejohroženější organizmy naší krajiny jsou nyní vázány na bezlesí, které by ve zdejších podmínkách v současnosti bez lidské činnosti zaniklo a s ním by zmizela i druhová rozmanitost.

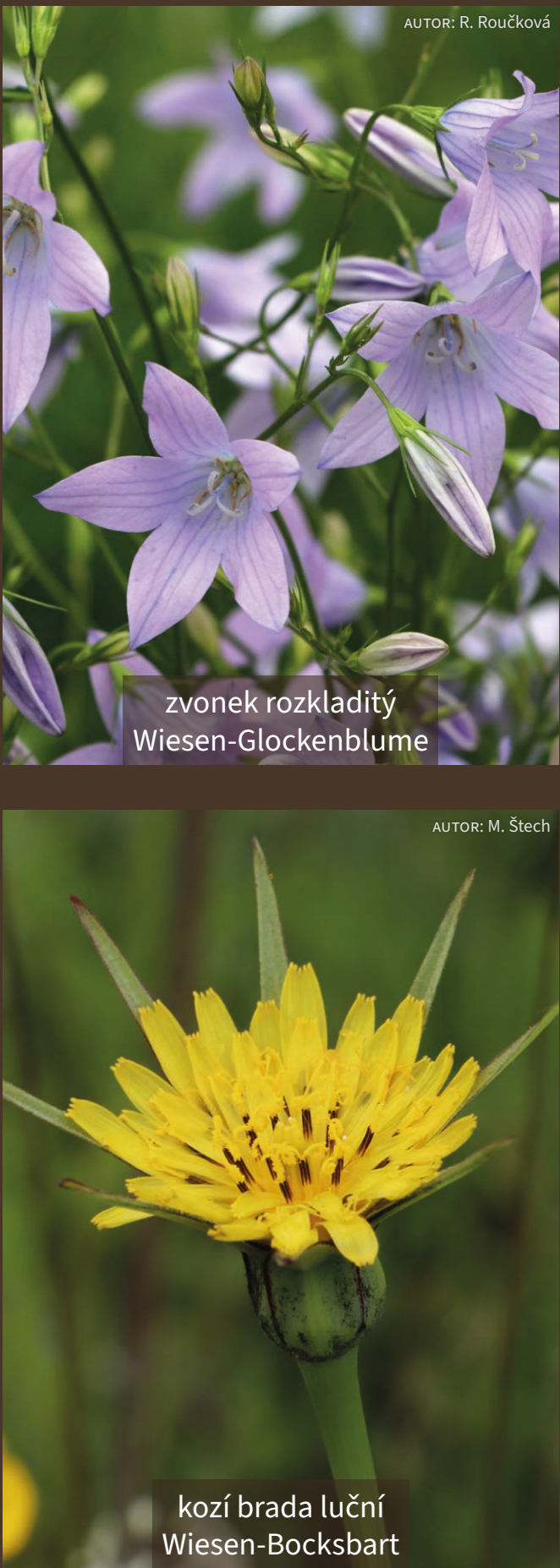

Bewirtschaftung auf der tschechischen und bayerischen Seite des Böhmerwaldes

Die tschechische und die bayerische Seite des Böhmerwaldes sind sich in vielerlei Hinsicht ähnlich. Aus naturwissenschaftlicher Sicht erklärt die Bewirtschaftungsart einen erheblichen Anteil der Unterschiede, insbesondere seit der Nachkriegszeit. Während auf bayerischer Seite die Bewirtschaftung ohne Unterbrechung weiterlief, wurde auf tschechischer Seite die Bevölkerung aus dem Grenzgebiet vertrieben. Die Dörfer und Siedlungen verschwanden und mit ihnen das menschliche Wirtschaften. Zuvor bewirtschaftete Äcker, Wiesen und Weiden lagen brach und wurden schließlich wieder zu Wald, oder im Falle von Feuchtwiesen, von konkurrenzstarken Seggen, Weiden und dergleichen erobert. Die Arten des Offenlands, die von der harten, sorgfältigen und systematischen Arbeit der ehemaligen Bewohner profitiert hatten, begannen zu langsam verschwinden, bestenfalls nahm „nur“ die Fläche ihrer Lebensräume ab. Auf bayerischer Seite hat sich die Landwirtschaft dagegen durch Düngung und Mechanisierung intensiviert. Dies hatte den dramatischen Rückgang nährstoffarmer Lebensräume und damit eine Abnahme der Artenvielfalt zur Folge. Das erklärt, warum viele Arten auf der tschechischen Seite länger überlebten, bis dort die Verbuschung und Bewaldung einsetzte.

Nach der Wiedereröffnung des Grenzgebietes wurde die Landwirtschaft mancherorts wieder aufgenommen und nach und nach wurden die Wiesen und Weiden wieder in Bewirtschaftung genommen. Heute werden viele Standorte hauptsächlich aus Naturschutzgründen gepflegt, um das Landschaftsmosaik aus Wäldern und offenen Flächen zu erhalten, das für viele Pflanzen- und Tierarten wichtig ist.

An diesem Aussichtspunkt wird deutlich, wie menschliche Aktivitäten den Charakter der Landschaft geprägt haben, aber auch wie schnell die Wildnis zurückkehren kann, wenn sie einige Zeit unberührt bleibt. An vielen Orten ist die Rückkehr der Wildnis wünschenswert. An manchen Orten würde jedoch die Wiederbewaldung die Artenvielfalt reduzieren. Viele der am stärksten gefährdeten Organismen unserer Landschaft sind heute an waldfreie Flächen gebunden, die unter den heutigen Bedingungen ohne menschliches Eingreifen verschwinden würden.

Zdejší druhy citlivé na šetrné hospodaření jsou například prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), materídouška vejčitá (*Thymus pulegioides*), vemeník dvoulistý (*Platanthera bifolia*), vratička heřmánkolistá (*Botrychium matricariifolium*), ale i zvonek rozkladitý (*Campanula patula*), kozy brada luční (*Tragopogon pratensis*), kokrhel menší (*Rhinanthus minor*), nebo hadí mord nízký (*Scorzonera humilis*) a třeslice prostřední (*Briza media*).

Arten, die schonende Bewirtschaftung brauchen, sind zum Beispiel das Breitblättrige Knabenkraut (*Dactylorhiza majalis*), der Breitblättrige Thymian (*Thymus pulegioides*), die Zweiblättrige Waldhyazinthe (*Platanthera bifolia*), der Ästige Rautenfarn (*Botrychium matricariifolium*), aber auch die Wiesen-Glockenblume (*Campanula patula*), der Wiesen-Bocksbart (*Tragopogon pratensis*), der Kleiner Klappertopf (*Rhinanthus minor*) oder die Niedrige Schwarzwurzel (*Scorzonera humilis*) und das Mittlere Zittergras (*Briza media*).

Europäische Union
Evropská unie
Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung
Evropský fond pro
regionální rozvoj

Ziel ETZ | Cíl EÚS
Freistaat Bayern –
Tschechische Republik
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

Přírodovědecká
fakulta
Faculty
of Science

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Staatliche
Naturwissenschaftliche
Sammlungen Bayerns

